

RAVON

jaarverslag 2010

REPTIELEN | AMFIBIEËN | VISSSEN
ONDERZOEK NEDERLAND

Een jaar vol samenwerking

De rode draad van dit jaar was samenwerking. Natuurlijk met onze actieve vrijwilligers en donateurs maar zeker ook met vele samenwerkingspartners. Dankzij deze samenwerking hebben wij veel kunnen bereiken dit jaar. Daar zijn we trots op en willen wij iedereen die hieraan heeft bijgedragen voor bedanken.

VRIJWILLIGERS

Dit jaar zijn er 5 nummers verschenen van het tijdschrift RAVON. Halverwege het jaar is de nieuwe vormgeving van het tijdschrift gelanceerd, waarbij rekening is gehouden met de wensen van donateurs en vrijwilligers die waren verzameld middels een enquête. Onze achterban heeft zijn waardering uitgesproken over het vernieuwde tijdschrift en de vier **nieuwsbrieven schubben & slijm** die zijn verschenen. Het aantal abonnees neemt nog steeds toe.

Tijdens de RAVONDag op 13 november 2010 is de Lendersprijs uitgereikt aan Annie Zuiderwijk als blijk van waardering voor haar enorme bijdrage aan de herpetologie en haar persoonlijke inzet bij de totstandkoming van de landelijke databanken, meetnetten en atlassen voor reptielen en amfibieën. Grote publiekstrekker tijdens de RAVONDag was Hans Dorresteyn, die na zijn presentatie ook bereid was zijn nieuwe Dorresteyn's natuurgids te signeren.

Het traditionele **hemelvaartweekend** en **najaarsvissenweekend** trekt ieder jaar meer deelnemers, soms zoveel dat wij mensen teleur moeten stellen. Het extra **midzomervissenweekend** was daarom een mooie aanvulling dit jaar. De resultaten van deze weekenden zijn in rapportvorm verschenen en te downloaden op www.ravon.nl

(Foto: Karin Diddersen)

RAVON werkt op twee locaties. De Werkgroep Monitoring in Amsterdam coördineert de meetnetten amfibieën en reptielen. In Nijmegen wordt onder andere gewerkt aan verspreidingsonderzoek, soortbescherming, advieswerk voor beheer en inrichting en kennisintensieve opdrachten. Wij geven veel voorlichting en praktijkgerichte cursussen en organiseren diverse excursies. Deze worden aangekondigd in de agenda op www.ravon.nl

(Foto's: Arthur de Bruin)

Foto omslag: grote modderkruiper (Foto: Arthur de Bruin)

Dit jaarverslag geeft een beknopt overzicht van onze activiteiten in 2010. De uitgebreide versie van het jaarverslag is te vinden op www.ravon.nl

DATA

Atlassen zeer gewaardeerd

De eind 2009 verschenen atlas 'De amfibieën en reptielen van Nederland' wordt gewaardeerd, zo blijkt uit de recensies die wij dit jaar mochten ontvangen. Opvallend vaak wordt de royale omvang en de degelijkheid van de teksten genoemd, de mooie en informatieve tekeningen, foto's, grafieken en kaarten en zeker ook de bijgevoegde CD met alle kikker- en paddengeluiden. Dit jaar zijn er **regionale atlassen** over reptielen en amfibieën verschenen in **Drenthe en Noord-Holland** die zeer goede aanvullende regionale informatie bevatten. In Gelderland is heel hard gewerkt aan de totstandkoming van een digitale regionale vissenatlas en we hopen deze atlas in 2011 te kunnen drukken. In Zuid-Holland en Noord-Holland staan regionale vissenatlanten op de planning, en vele vrijwilligers werken nu samen om alle kilometerhokken te inventariseren.

Grote modderkruiper op de kaart

In opdracht van Waterschap Hunze en Aa's en in nauwe samenwerking met de vissenwerkgroep Groningen-Drenthe heeft RAVON een onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van de grote modderkruiper in het Natura 2000 gebied Zuidlaardermeer. Dit project heeft veel verspreidingsgegevens van vissen opgeleverd, maar er zijn helaas nog geen grote modderkruipers aangetroffen. In 2011 wordt het onderzoek voortgezet om een goed onderbouwde uitspraak te kunnen geven over het al dan niet aanwezig zijn van de soort. In het beheergebied van Waterschap Noorderzijlvest werden op twee locaties grote modderkruipers aangetroffen. Het waterschap zal in haar beheer rekening houden met de aanwezigheid van deze zeldzame en bedreigde soort.

Ondertekening samenwerkingsovereenkomst door toenmalig minister Verburg van LNV (Foto: Jelger Herder)

Samenwerking met de Gegevensautoriteit Natuur

Tijdens een feestelijke bijeenkomst op 16 september 2010 heeft RAVON, samen met negen andere Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's), de samenwerkingsovereenkomst getekend met de Stichting Gegevensautoriteit Natuur (GaN) over de verder ontwikkeling en exploitatie van de Gegevensautoriteit en de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Met deze ondertekening is een traject van vier jaar voorbereiding en samen ontwikkelen van de GaN, de NDFF en het vernieuwde Natuurloket succesvol afgerond. Wij hopen dat onze expertise en databanken hiermee de bescherming en studie van reptielen, amfibieën en vissen in Nederland nog meer ten goede zullen komen. De samenwerking met de PGO's en Terreinbeherende Organisaties is hierdoor versterkt en vergroot.

Volwassen brulkikker (Foto: Raymond Creemers)

ONDERZOEK

Voortplantende brulkickers

Voor het eerst sinds twintig jaar zijn er weer voortplantende Amerikaanse brulkickers in Nederland aangetroffen. Na het importverbod eind tachtiger jaren leek de soort verdwenen uit Nederland. In twee tuinvijvers in Baarlo (Noord-Limburg) zijn in september 2010 zowel volwassen exemplaren als kikkervissen aangetroffen. Daarnaast zijn een aantal meldingen van individuele exemplaren nader onderzocht. De brulkickers in Baarlo zijn waarschijnlijk de nakomelingen van brulkickers die nog tot begin jaren negentig verkocht werden als vijverdieren. De brulkikker behoort tot 'de 10 gevaarlijkste exotische amfibieën ter wereld' en snel ingrijpen is dan ook noodzakelijk om te voorkomen dat de kikker zich verder verspreidt en grote schade aanricht aan onze inheemse amfibieën.

BESCHERMING

Soortbeschermingsplannen

Omdat het aantal vindplaatsen van de knoflookpad in de afgelopen decennia sterk terugliep wordt er gewerkt volgens een landelijk beschermingsplan knoflookpad. Ondanks de habitatverbeteringen is de laatste jaren duidelijk geworden dat kleine populaties niet of moeilijk uit het dal komen. Om dit een halt te toe roepen werken wij samen met diverse partijen om de laatste leefgebieden van de knoflookpad te behouden. Dit, waar nodig, door bijplaatsing, dan wel (her)introductie van dieren. Met behulp van onderwatermicrofoons hebben wij in 2010 de populaties beter kunnen monitoren.

Voor de vroedmeesterpad werken wij samen met Europese partners. Dankzij het 'Species Action Plan' kunnen natuurbeschermers in hun eigen land, gesteund door de EU meer aandacht vragen voor de bedreigde situatie van de vroedmeesterpad.

Het Brabantse beschermingsplan voor de gladde slang is gedurende de afgelopen jaren voor een zeer belangrijk deel uitgevoerd.

Het plan is concreet en de samenwerking met de provincie en de beheerders van terreinen met gladde slangen heeft

tot goede resultaten geleid. Via nieuwsbrieven werd

iedereen goed geïnformeerd over de voortgang.

Deze nieuwsbrieven zijn te downloaden op www.ravon.nl

Knoflookpad

Vroedmeesterpad

Info over hygiëneprotocol

Onderzoek van stichting RAVON en de Universiteit van Gent heeft aangetoond dat de amfibieschimmel *Batrachochytrium dendrobatidis* (Bd) is aangetroffen bij amfibieën in Nederland en België. In bijna alle Nederlandse provincies en in Vlaanderen zijn besmette dieren gevonden. Vier procent van alle amfibieën blijkt geïnfecteerd. Deze schimmel kan de voor amfibieën gevaarlijke infectieziekte chytridiomycose veroorzaken. Omdat deze ziekte wereldwijd voor het uitsterven alsmede sterke achteruitgang van amfibieënsoorten heeft gezorgd heeft RAVON een hygiëneprotocol opgesteld en adviseert iedereen volgens dat protocol te werken. Dit protocol is te downloaden op www.ravon.nl

Wat de impact is van de schimmelinfectie op onze inheemse amfibieën is momenteel niet bekend, nader onderzoek is hard nodig.

In september 2010 doodde een virus in korte tijd meer dan duizend groene kikkers in een ven bij Bezoekerscentrum Dwingelderveld. Pas voorjaar 2011 wisten de wetenschappers van het Dutch Wildlife Health Centre (DWHC) van de faculteit Diergeneeskunde dat het Ranavirus de oorzaak was, waarmee voor het eerst in Nederland de Ranavirus infectie bij wilde groene kikkers werd vastgesteld.

(Foto: Dennis Frissen)

(Foto: Fotobureau Kerkmeijer)

Dikkopelrits bestreden in Neede

Neede was de eerste Nederlandse vindplaats van de dikkopelrits, een exotische vissoort die sinds 2007 in Nederland wordt aangetroffen. De soort kan drager zijn van een bacterie die een voor inheemse vissoorten dodelijke ziekte veroorzaakt. Om de gevoelige inheemse soorten te beschermen tegen deze ziekte is in opdracht van het Waterschap de populatie dikkopelrits geëlimineerd.

ravon jaarverslag 2010

DRAAGVLAK

Kikkercam

Om een groter publiek vertrouwd te maken met amfibieën en hun gedrag is bij een tuinvijver in midden Nederland een kikkercam geplaatst, die na de testfase in de zomer van 2010 operationeel werd. Doel is een groter publiek (vooral tuinvijverbezitters) vertrouwd te maken met amfibieën en hun boeiende gedrag en daarmee het draagvlak voor onze doelsoorten te vergroten. De mooiste opnames zijn als filmpje te bekijken, en daar zitten echte juweeltjes tussen. Kijk nu live naar amfibieën in een tuinvijver op www.kikkercam.nl!

Natuurberichten

De bekendheid van natuurbericht.nl is enorm toegenomen. Iedere week leverde RAVON twee natuurberichten en van deze ruim 100 natuurberichten werden er vele door de pers opgepakt. Dit genereerde een enorme publiciteit voor RAVON en haar activiteiten. Zo werden er naar aanleiding van natuurberichten interviews gegeven en radio- en TV-opnames gemaakt door zowel landelijke als regionale TV. Alle gepubliceerde natuurberichten zijn te vinden op www.natuurbericht.nl

Afronding Padden.nu

Voor alle op padden.nu aangesloten paddenwerkgroepen is er begin oktober een slotsymposium georganiseerd in Naturalis te Leiden. De behaalde resultaten werden gepresenteerd en de pers was onder de indruk van het feit dat in 2010 naar schatting 250.000 amfibieën veilig door vrijwilligers zijn overgezet. RAVON zorgt ervoor dat de website online blijft, en dat ook nieuwe werkgroepen zich de komende jaren kunnen aanmelden. We vinden het belangrijk om werkgroepen die actief zijn bij het overzetten van amfibieën een ruimte te bieden waar kennis gehaald en gebracht kan worden, ervaringen met elkaar gedeeld kunnen worden en die samenwerking stimuleert.

Arthur de Bruin wordt geïnterviewd door TV Gelderland
(Foto: Karin Didderen)

INTERNATIONAAL

RAVON speelt een actieve rol bij het beschermen van reptielen, amfibieën en vissen in Europa. We bekijken de mogelijkheden om te komen tot trendgegevens voor onze soortgroepen op Europese schaal. Dit realiseren wij door meer samen te werken met internationale partners en bijdragen te leveren aan congressen en symposia. Daarom is RAVON in 2010 lid geworden van de International Union for Conservation of Nature (IUCN) en draait vanaf dit jaar mee in het IUCN-NL comité. Ook hebben wij in juni het EPCN-congres te Berlijn bezocht waar wij twee lezingen met de titels 'Important Areas of Ponds in The Netherlands, related to biodiversity and metapopulations structures of species' en 'Reproductive ecology of the Crested newt in a real estate in The Netherlands' hebben verzorgd. Daarnaast had RAVON de eer als voorzitter te mogen optreden tijdens één van de sessies op het congres over Ecology and conservation of amphibians in Agricultural landscape (LIFE, DBU).

Om onze buitenlandse samenwerkingspartners beter te kunnen informeren worden er steeds meer stappen gezet om informatie in het Engels weer te geven. Zo is de website inmiddels voorzien van Engelstalige informatie, is er een Engelstalige brochure verschenen over RAVON en wordt in het tijdschrift RAVON bij de artikelen nu standaard een Engelstalige samenvatting opgenomen.

Impressie EPCN-congres

Nieuw verschenen in 2010: zoekkaart Exotische vissen

Personeelsuitje 2010 – RAVON medewerkers 'staan' voor Pampus

ORGANISATIE

Medewerkers

Op 31 december 2010 waren er 30 personen werkzaam bij RAVON in Amsterdam en Nijmegen (20,4 FTE).

Financiën

De omzet van RAVON was € 1.560.000,- en daarmee nagenoeg gelijk aan het voorgaande jaar. Het boekjaar van 2010 werd positief afgesloten. Dit bedrag is toegevoegd aan de algemene reserve. Een jaarrekening, bestaande uit de balans, de staat van baten en lasten en een toelichting, is beschikbaar. Tevens is er een samenstellingsverklaring door de accountant afgegeven.

Sponsoring en giften

Regelmatig krijgt RAVON spontane donaties van particulieren of bedrijven. Daarvoor danken wij hen hartelijk! Alle donaties worden ingezet ter ondersteuning van het beschermingswerk voor reptielen, amfibieën en vissen en hun leefomgeving.

Afgelopen jaar mochten wij ook schenkingen in natura ontvangen. Wij danken Henk Strijbosch en Ton Stumpel voor hun grote bijdrage aan onze RAVON bibliotheek.

Wilt u ook een extra gift overmaken?

Dat kan op gironummer giro 5167681 ten name van Stichting RAVON, Nijmegen o.v.v. het goede doel van uw keuze (bijvoorbeeld schimmelonderzoek, drukkosten regionale verspreidingsatlassen, voorkomen amfibieënsterfte in straatputten, ontwikkelen educatiematerialen, behouden website padden.nu). RAVON heeft de ANBI status gekregen van het Ministerie van Financiën, waardoor u uw gift kunt aftrekken van de belasting!

Dankwoord

Onze dank gaat uit naar alle vrijwilligers die ons op enigerlei wijze hebben ondersteund! Speciale dank aan de Universiteit van Amsterdam, die al jarenlang de RAVON-medewerkers van de werkgroep Monitoring huisvesten. Ook gaat dank uit naar onze opdrachtgevers, opdrachtnemers en sponsoren:

Alterra, ARCADIS Nederland BV, ASR Vastgoed B.V., Bewonersver. Hakfort en Huigenbos, Bosgroep Midden Nederland, Bosgroep Noord-Oost Nederland, Bosgroep Zuid - Nederland, Bureau Meerstad, Bureau Natuurbalans Limes Divergens B.V., Bureau Waardenburg B.V., BV Landgoed de Moeren, Dekker van de Kamp, Deltarus, De Ploegdriever, De VlinderStichting, Kaliwaal BV, Dienst Landelijk Gebied (DLG), Dunea, DWHC, EcoGroen Advies BV, EIS, European Commission, Gegevensautoriteit Natuur, Geldersch Landschap en Geldersche Kasteelen, Gemeente Amersfoort, Gemeente Deurne, Gemeente Gouda, Gemeente Haarlem, Gemeente Nijmegen, Gemeente Nunspeet, Gemeente Peel en Maas, Gemeente Steenwijkerland, Landschap Noord-Holland, Landschap Overijssel, Landschapsbeheer Nederland, Ministerie van EL&I - Directie Natuur / Directie Regionale Zaken West / Gegevensautoriteit Natuur / Nieuwe Voedsel en waren autoriteit, Movaris Nederland B.V., Natuurmonumenten (Roosendaal), Novio Consult, Plantenziektenkundige Dienst, Prins Bernhard Cultuurfonds, ProRail, Provincie Drenthe / Dienst Landelijk Gebied, Provincie Gelderland, Provincie Limburg, Provincie Noord-Brabant, Provincie Overijssel, PTC, Radboud Universiteit - faculteit NWI, RDN (Regeling Draagvlak Natuur), Rijkswaterstaat, Rijkswaterstaat Oost-Nederland, Royal Haskoning, SOVON Vogelonderzoek Nederland, Staatsbosbeheer Regio Zuid, Steunstichting VZZ, Stichting Bargerveen, Stichting FLORON, Stichting Herpetofauna, Stichting IKL, Stichting Het Noord-Brabants Landschap, Stichting Het Utrechts Landschap, Tauw B.V., Verboon-Maasland B.V., VOFF, Waternet, Waterproef, Waterschap de Dommel, Waterschap Hunze en Aa's, Waterschap Noorderzijlvest, Waterschap Peel en Maasvallei, Waterschap Rijn en IJssel, Waterschap Rivierenland, Waterschap Veluwe, Witteveen + Bos Raadgevende Ingenieurs BV